

اثرات وابسته به دوز سولفیدهیدروژن بر آسیب حاد کلیوی ناشی از ایسکمی-پرفیوژن مجدد کلیه در موش صحرایی

چکیده

دریافت: ۱۳۹۶/۰۵/۱۰ ویرایش: ۱۳۹۶/۰۹/۰۸ پذیرش: ۱۳۹۶/۰۹/۱۷ آنلاین: ۱۳۹۶/۰۹/۱۸

زمینه و هدف: آسیب حاد ناشی از ایسکمی-پرفیوژن مجدد در کلیه یک پدیده شایع کلینیکی است. سولفیدهیدروژن به عنوان مدیاتور درون‌ساز باعث بهبود آسیب ایسکمی-پرفیوژن مجدد می‌شود. این ماده در دوزهای متفاوت اثرات متضادی دارد. این مطالعه اثر دوزهای مختلف آن را بر آسیب ناشی از ایسکمی-پرفیوژن مجدد کلیه بررسی می‌کند.

روش بررسی: پژوهش کنونی از نوع مطالعه تجربی در حیوانات است و در فروردین ۱۳۹۶ در دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام گردید. رت‌های نر نژاد ویستار در پنج گروه دسته‌بندی شدند. در گروه شم ایسکمی القا نشد. در گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد ۵۵ دقیقه ایسکمی در پدیکل هر دو کلیه و سپس ۲۴ ساعت پرفیوژن مجدد القا شد. در سه گروه درمان، دهنده سولفیدهیدروژن بهمیزان ۵۰، ۷۵ و $۱۲۵ \mu\text{mol/kg}$ به صورت داخل صفاقی ۱۰ دقیقه پیش از ایسکمی و بالا‌فصله در شروع پرفیوژن مجدد تزریق شد. در انتهای ۲۴ ساعت پرفیوژن مجدد، پلاسمما جهت بررسی عملکرد کلیه جمع آوری شد.

یافته‌ها: میزان نیتروژن اوره خون و کراتینین پلاسمما در گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد نسبت به گروه شم افزایش یافت. سولفید هیدروژن سدیم در دوزهای ۵۰ و $125 \mu\text{mol}$ باعث کاهش نیتروژن اوره خون و کراتینین و بهبود عملکرد کلیه شد اما در دوز $125 \mu\text{mol}$ سبب افزایش نیتروژن اوره خون و کراتینین پلاسمما و آسیب بیشتر کلیوی نسبت به گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد شد.

نتیجه‌گیری: سولفیدهیدروژن در دوزهای کمتر باعث بهبود عملکرد کلیه و در دوزهای بالاتر اثرات تخریبی دارد. بنابراین تعیین میزان دوز درمانی سولفیدهیدروژن در جلوگیری از آسیب ناشی از ایسکمی-پرفیوژن مجدد کلیه از اهمیت زیادی برخوردار است.

کلمات کلیدی: سولفید هیدروژن، ایسکمی، کلیه، پرفیوژن مجدد.

فاطمه عزیزی
بهgett سیفی*
مهری کدخدایی

گروه فیزیولوژی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

*نوسنده مسئول: تهران، خیابان اقلاب، خیابان آذربایجان، خیابان پورسینا، دانشگاه علوم پزشکی تهران، دانشکده پزشکی، گروه فیزیولوژی
تلفن: ۰۲۱-۵۳۲۸۸۰، E-mail: b-scifi@tums.ac.ir

مقدمه

ایسکمی-پرفیوژن مجدد کلیه اجتناب‌ناپذیر است^۱ و باعث عملکرد تاخیری عضو پیوندی می‌شود. این امر خطر پس زدن حاد پیوند را بالا می‌برد و تاثیر سویی بر عملکرد طولانی مدت عضو پیوندی دارد.^۲ در سال‌های اخیر با وجود تلاش‌های فراوان، مداخلات جدیدی به جز درمان‌های حمایتی برای درمان آسیب حاد کلیه در دسترس نیست و تلاش برای دستیابی به درمان موثر ضروری است.^۳ یکی از روش‌های حفاظتی مطرح، آماده‌سازی ایسکمیک (Ischemic conditioning) می‌شود.^۴ از سوی دیگر در پیوند کلیه که درمانی موثر برای بیماران

در سال‌های اخیر مطالعات فراوانی برای یافتن راههای درمانی موثر جهت محدود کردن آسیب‌های ناشی از ایسکمی-پرفیوژن مجدد کلیوی انجام شده است. این آسیب که به دنبال کاهش ناگهانی جریان خون کلیه اتفاق می‌افتد،^۱ به طور معمول به دنبال پیوند کلیه، جراحی‌های قلب و عروق، شوک هیپوولومیک و ترومما ایجاد می‌شود.^۵ از سوی دیگر در پیوند کلیه که درمانی موثر برای بیماران

استانداردهای کمیته اخلاقی دانشگاه علوم پزشکی تهران به گونه‌ای رعایت شد که در صورت امکان موجب درد و رنج حیوان نگردد. همه حیوانات مورد مطالعه با تزریق داخل صفاقی کتامین (100 mg/kg) و زیالازین (10 mg/kg) بیهوش شدند. محل جراحی (روی شکم) پس از برطرف کردن موها، با بندین ضد عفونی شد. فشارخون سیستولیک توسط روش Tail cuff مانیتور شد. حیواناتی که دچار افت فشارخون تا میزان 60 mmHg می‌شدند از مطالعه حذف گردیدند.

حیوانات به طور تصادفی به پنج گروه شش تایی (۱) شم، (۲) ایسکمی، (۳) سولفیدهیدروژن، (۴) سولفیدهیدروژن و (۵) سولفیدهیدروژن تقسیم شدند. در گروه شم پس از ضد عفونی ناحیه جراحی برش عمودی در قسمت میانی شکم داده شد و پاریکل های هر دو کلیه در مععرض دید قرار گرفتند. بافت های اطراف شریان های کلیه جدا شد اما ایسکمی القا نشد. برای القای ایسکمی در گروه ایسکمی پروفیوژن مجدد، با استفاده از دو کلمپ بولداگ به مدت 55 دقیقه پدیکل هردو کلیه به صورت همزمان مسدود شد و پس از آن 24 ساعت پروفیوژن مجدد برقرار گردید.

در گروه های دریافت کننده سولفیدهیدروژن (Sodium hydrosulfide NaHS) (Sigma-Aldrich, Steinheim, Germany) به عنوان دهنده سولفیدهیدروژن (Teijin شده از ۰/۵ ml $125\text{ }\mu\text{mol/kg}$ پروفیوژن مجدد به ترتیب به میزان 50 ، 75 و 100 ml در گروه های دریافت کننده سولفیدهیدروژن مورد نظر در شروع تجویز ممکن است در تعیین اثرات متضاد التهابی موثر باشد. سولفیدهیدروژن در غلظت پایین اثر ضد التهابی و در غلظت بالا اثرات پیش التهابی را از خود نشان می دهد، اما این امر در همه موارد صدق نمی کند. روش تجویز ممکن است نتیجه حاصله را تحت تاثیر قرار دهد. حتی پیشنهاد شده است که این ماده در غلظت های یکسان می تواند اثرات متضادی را که وابسته به سرعت رهایش آن است از خود نشان دهد.^{۱۱} هدف این مطالعه بررسی اثرات دوزهای متفاوت سولفیدهیدروژن بر تغییرات عملکردی کلیه پس از القای ایسکمی پروفیوژن مجدد دوطرفه بود.

یافته ها

میزان کراتینین پلاسمای در گروه ایسکمی-پروفیوژن مجدد نسبت به

است. در این روش دوره های کوتاه مدت ایسکمی غیر آسیب رسان سبب حفاظت ارگان ها در برابر دوره های طولانی ایسکمی آسیب رسان می شود.^۶ بدینهی است که استفاده از داروها می تواند ما را از این روش های تهاجمی بی نیاز کند. مطالعاتی که در دهه گذشته انجام شده است نشان می دهد که افزون بر نیتریک اکساید و مونوکسید کربن، سولفیدهیدروژن (H_2S) سومین ترانسミتر گازی است که در تنظیم عملکردهای فیزیولوژیک متعددی نقش دارد.^۷ سولفیدهیدروژن به وسیله آنزیم Cystathione β -synthase (CBS) و Cystathionine γ -lyase (CSE) از ال-سیستین یا ال-هموسیستین ساخته می شود.^۸ سولفیدهیدروژن دارای اثرات آنتی اکسیدانتی و ضد التهاب است و می تواند روزهای بی سوی درمان های موثر برای آسیب ایسکمی-پروفیوژن مجدد کلیه باشد.^۹

مطالعات نشان می دهد سولفیدهیدروژن می تواند اثرات دو گانه ای داشته باشد. فاکتورهای مختلفی در تعیین این که بتواند نقش ضد التهابی یا پیش التهابی داشته باشد دخیل است. غلظت و روش تجویز ممکن است در تعیین اثرات متضاد التهابی موثر باشد. سولفیدهیدروژن در غلظت پایین اثر ضد التهابی و در غلظت بالا اثرات پیش التهابی را از خود نشان می دهد، اما این امر در همه موارد صدق نمی کند. روش تجویز ممکن است نتیجه حاصله را تحت تاثیر قرار دهد. حتی پیشنهاد شده است که این ماده در غلظت های یکسان می تواند اثرات متضادی را که وابسته به سرعت رهایش آن است از خود نشان دهد.^{۱۱} هدف این مطالعه بررسی اثرات دوزهای متفاوت سولفیدهیدروژن بر تغییرات عملکردی کلیه پس از القای ایسکمی-پروفیوژن مجدد دوطرفه بود.

روش بررسی

پژوهش کنونی از نوع مطالعه تجربی در حیوانات بود و در فروردین ۱۳۹۳ در گروه فیزیولوژی دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام گردید. ۱۸ سرموش صحرایی نر نژاد ویستان در محدوده وزنی $250\text{-}300\text{ g}$ به طور تصادفی انتخاب شدند. رت ها در دمای استاندارد و در شرایط محیطی 12 ساعت تاریکی و 12 ساعت روشنایی نگهداری شده و در تمام دوره آزمایش دسترسی آزادانه به آب و غذا داشتند. مسایل اخلاقی کار با حیوانات آزمایشگاهی مانند بیهوشی به هنگام جراحی بر اساس

جدول ۱: اثر دوزهای مختلف سولفیدهیدروژن سدیم بر میزان نیتروژن اوره خون در پلاسماء و کراتینین پلاسماء

گروه شم	گروه ایسکمی	گروه سولفیدهیدروژن سدیم با دوز ۷۵ μmol/kg	گروه سولفیدهیدروژن سدیم با دوز ۵۰ μmol/kg	نیتروژن اوره خون (mg/dl)
کراتینین پلاسماء (mg/dl)				
$158 \pm 9/96$	$5/71 \pm 12/98$	$56/5 \pm 8/01$	$107/6 \pm 9/06$	$19 \pm 0/36$
$3 \pm 0/21$	$0/95 \pm 0/77$	$0/88 \pm 0/04$	$1/0 \pm 8/16$	$0/0 \pm 5/02$

مختلف اثرات دوگانه‌ای را برای سولفیدهیدروژن گزارش کرده‌اند. Wang و همکاران گزارش کردند که سولفیدهیدروژن در غلظت پایین اثر ضدالتهابی و در غلظت بالا اثرات پیش‌التهابی از خود نشان می‌دهد.¹¹ در پژوهش کنونی تأثیرات سه دوز مختلف سولفیدهیدروژن سدیم به عنوان دهنده سولفیدهیدروژن بر عملکرد کلیوی برسی شد و نشان داد که دوزهای بالاتر سولفیدهیدروژن سدیم می‌تواند اثرات سمی و مخربی داشته باشد، درحالی که دوزهای پایین‌تر می‌تواند باعث بهبود عملکرد کلیوی شود. نتایج این مطالعه نشان داد که میزان نیتروژن اوره خون و کراتینین در گروه دریافت‌کننده سولفیدهیدروژن سدیم با دوز بیشتر ($125 \mu\text{mol/kg}$) نسبت به گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد افزایش معناداری یافته است. این امر اثرات مخترب سولفیدهیدروژن را در دوزهای بالاتر نشان می‌دهد.

Qu و همکاران دریافتند تجویز سولفیدسدیم به عنوان دهنده سولفیدهیدروژن باعث افزایش چشمگیری در حجم انفارکتوس مغزی پس از انسداد شریان مغز میانی می‌شود.¹² در این مطالعه مشاهده شد که سولفیدهیدروژن در دوز کم به عنوان روشی جهت کاهش ناشی از ایسکمی-پرفیوژن مجدد می‌تواند سبب اثرات حفاظتی به صورت کاهش معنادار غلظت کراتینین و نیتروژن اوره خون در گروههای دریافت‌کننده سولفیدهیدروژن با دوز کمتر (50 و $75 \mu\text{mol/kg}$) در مقایسه با گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد شود. Tripatara و همکارانش توانستند با استفاده از سولفیدهیدروژن عملکرد کلیه را بهبود بخشنند.¹³ مکانیسم دقیق اثرات حفاظتی سولفیدهیدروژن که مانع از آسیب کلیوی می‌شود معلوم نیست اما پژوهش‌ها پیشنهاد می‌کنند سولفیدهیدروژن با دوز کم در پستانداران دارای اثرات ضدالتهاب، ضدآپیتوز، واژودیلاتور، گشادکننده عروق و حفاظت‌کننده میتوکندریایی است.¹⁴ مکانیسم مطرح دیگر تأثیر سولفیدهیدروژن بر کاهش استرس اکسیداتیو می‌باشد. میزان

گروه شم افزایش معناداری را نشان داد ($1/8 \pm 0/16$ در مقایسه با $0/2 \pm 0/0$, $P=0/019$). سولفیدهیدروژن سدیم با دوز 50 و $75 \mu\text{mol/kg}$ توانست میزان کراتینین را نسبت به گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد به طور معناداری کاهش دهد ($0/04 \pm 0/08$ و $0/07 \pm 0/01$, $P=0/001$). در حالی که سولفیدهیدروژن سدیم با دوز $125 \mu\text{mol/kg}$ بهمازای هر کیلوگرم از وزن بدن منجر به افزایش معنادار کراتینین پلاسماء در مقایسه با گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد شد ($0/21 \pm 0/30$ در مقایسه با $0/16 \pm 0/08$, $P=0/015$). در مقایسه با گروه شم نیتروژن اوره خون در پلاسماء افزایش معناداری را نشان داد ($0/06 \pm 0/09$ در مقایسه با $0/019 \pm 0/016$, $P=0/019$). سولفیدهیدروژن سدیم با دوز 50 و $75 \mu\text{mol/kg}$ توانست میزان نیتروژن اوره خون در پلاسماء را نسبت به گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد به طور معناداری کاهش دهد ($0/01 \pm 0/05$ و $0/08 \pm 0/02$ در مقایسه با $0/01 \pm 0/06$, $P=0/001$). در حالی که سولفیدهیدروژن سدیم با دوز $125 \mu\text{mol/kg}$ منجر به افزایش معنادار نیتروژن اوره خون در پلاسماء در مقایسه با گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد شد ($0/06 \pm 0/09$ در مقایسه با $0/06 \pm 0/06$, $P=0/004$). (جدول ۱).

بحث

افزایش غلظت نیتروژن اوره خون و کراتینین در گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد نسبت به گروه شم کاهش عملکرد کلیوی را در گروه ایسکمی-پرفیوژن مجدد نشان می‌دهد. سولفیدهیدروژن دارای اثرات آنتی‌اکسیداتیو و ضدالتهاب است و می‌تواند روزنهای بهسوی درمان‌های مؤثرتر برای آسیب ایسکمی-پرفیوژن مجدد کلیه باشد.¹⁵ اما مطالعات

متضادی را بر آسیب حاد کلیوی اعمال می‌کند. بنابراین تعیین میزان دوز درمانی برای این میانجی گازی جدید از اهمیت زیادی برخوردار است. سپاسگزاری: این مقاله حاصل پایاننامه تحت عنوان "بررسی اثر سولفیدهیدروژن بر آسیب حاد کلیوی ناشی از ایسکمی-پر فیوژن مجدد در موش صحرایی نر" در مقطع کارشناسی ارشد در سال ۱۳۹۳ و کد ۹۲ می باشد که با حمایت دانشگاه علوم پزشکی تهران انجام شده است.

نیتروژن اوره خون و کراتینین در گروه دریافت‌کننده سولفیدهیدروژن با دوز بیشتر ($125 \mu\text{mol/kg}$) نسبت به گروه‌های دریافت‌کننده سولفیدهیدروژن با دوز کمتر ($50 \mu\text{mol/kg}$) تفاوت معناداری وجود نداشت. نتایج این مطالعه به این موضوع اشاره دارد که تجویز سولفیدهیدروژن با دوزهای متفاوت اثرات

References

- Regner KR, Roman RJ. Role of medullary blood flow in the pathogenesis of renal ischemia-reperfusion injury. *Curr Opin Nephrol Hypertens* 2012;21(1):33-8.
- Hassoun HTI, Grigoryev DN, Lie ML, Liu M, Cheadle C, Tuder RM, et al. Ischemic acute kidney injury induces a distant organ functional and genomic response distinguishable from bilateral nephrectomy. *Am J Physiol Renal Physiol* 2007;293(1):F30-40.
- Yun Y, Duan WG, Chen P, Wu HX, Shen ZQ, Qian ZY, et al. Down-regulation of cyclooxygenase-2 is involved in ischemic postconditioning protection against renal ischemia reperfusion injury in rats. *Transplant Proc* 2009;41(9):3585-9.
- Tan S, Wang G, Guo Y, Gui D, Wang N. Preventive Effects of a Natural Anti-Inflammatory Agent, Astragaloside IV ,on Ischemic Acute Kidney Injury in Rats. *Evid Based Complement Alternat Med* 2013;ID:284025.
- Hunter JP, Hosgood SA, Patel M, Rose R, Read K, Nicholson ML. Effects of hydrogen sulphide in an experimental model of renal ischaemia-reperfusion injury. *Br J Surg* 2012;99(12):1665-71.
- Murry CE, Jennings RB, Reimer KA. Preconditioning with ischemia: a delay of lethal cell injury in ischemic myocardium. *Circulation* 1986;74(5):1124-36.
- Beltowski J. Hypoxia in the renal medulla: implications for hydrogen sulfide signaling. *J Pharmacol Exp Ther* 2010;334(2):358-63.
- Qu K, Lee SW, Bian JS, Low CM, Wong PT. Hydrogen sulfide: neurochemistry and neurobiology. *Neurochem Int* 2008;52(1-2):155-65.
- Liu H, Bai XB, Shi S, Cao YX. Hydrogen sulfide protects from intestinal ischaemia-reperfusion injury in rats. *J Pharm Pharmacol* 2009;61(2):207-12.
- Elrod JW, Calvert JW, Morrison J, Doeller JE, Kraus DW, Tao L, et al. Hydrogen sulfide attenuates myocardial ischemia-reperfusion injury by preservation of mitochondrial function. *Proc Natl Acad Sci U S A* 2007;104(39):15560-5.
- Wang R. Physiological implications of hydrogen sulfide: a whiff exploration that blossomed. *Physiol Rev* 2012;92(2):791-896.
- Aktöz T, Aydogdu N, Alagol B, Yalcin O, Huseyinova G, Atakan IH. The protective effects of melatonin and vitamin E against renal ischemia-reperfusion injury in rats. *Ren Fail* 2007;29(5):535-42.
- Qu K, Chen CP, Halliwell B, Moore PK, Wong PT. Hydrogen sulfide is a mediator of cerebral ischemic damage. *Stroke* 2006;37(3):889-93.
- Tripathi P, Patel NS, Collino M, Gallicchio M, Kieswich J, Castiglia S, et al. Generation of endogenous hydrogen sulfide by cystathione gamma-lyase limits renal ischemia/reperfusion injury and dysfunction. *Lab Invest* 2008;88(10):1038-48.
- Abe K, Kimura H. The possible role of hydrogen sulfide as an endogenous neuromodulator. *J Neurosci* 1996;16(3):1066-71.
- DU JT, Li W, Yang JY, Tang CS, Li Q, Jin HF. Hydrogen sulfide is endogenously generated in rat skeletal muscle and exerts a protective effect against oxidative stress. *Chin Med J (Engl)* 2013;126(5):930-6.

Different dose-dependent effects of hydrogen sulfide on ischemia-reperfusion induced acute kidney injury in rats

Fateme Azizi M.Sc. Student
Behjat Seifi Ph.D.*
Mehri Kadkhodaee Ph.D.

Department of Physiology, School of Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Tehran, Iran.

Abstract

Received: 01 Aug. 2017 Revised: 29 Nov. 2017 Accepted: 08 Dec. 2017 Available online: 09 Dec. 2017

Background: Renal ischemia reperfusion (RIR) injury is a common clinical syndrome that affects renal function and significantly increases morbidity and mortality. Hydrogen sulfide (H_2S) is an endogenously gaseous mediator that exhibits many cytoprotective effects. Recently, studies have shown that H_2S have opposite effects in different doses. Therefore, in the current study we investigated the effects of H_2S at different doses on renal function after induced renal ischemia reperfusion injury model.

Methods: The present study is an experimental study in animals and was conducted in Tehran University of Medical Sciences in April 2014. Male Wistar rats were assigned to five main groups (n= 6): 1) Sham, 2) Ischemia reperfusion (IR), 3) Administration of 50 $\mu\text{mol}/\text{kg}$ Sodium hydrosulfide (NaHS)+IR, 4) Administration of 75 $\mu\text{mol}/\text{kg}$ NaHS+IR and 5) Administration of 125 $\mu\text{mol}/\text{kg}$ NaHS+IR. Sham group underwent laparotomy without cross-clamping of renal pedicles. Renal ischemia (IR) was induced in rats by both renal arteries occlusion for 55 min followed by reperfusion. Rats in the NaHS groups received intraperitoneal injections of 50, 75, or 125 $\mu\text{mol}/\text{kg}$ of NaHS 10 minutes before the onset of ischemia and immediately after the onset of reperfusion. After reperfusion, plasma was collected for functional evaluation.

Results: Compared to the sham, IR animals demonstrated a significant rise in plasma creatinine and BUN levels. Rats in the low-dose NaHS treated groups (H50, H75) had improved renal function by significantly decrease of creatinine and BUN levels. However, treatment with a high-dose of NaHS increased the levels of plasma creatinine and BUN levels as compared with these indices in the IR group.

Conclusion: Our study demonstrates that different doses of Sodium hydrosulfide (NaHS) can play diverse role in renal ischemia reperfusion injury. However, NaHS in the low-doses could protect the kidney from the RIR injury, in a higher dose NaHS exaggerated the renal function by increases plasma creatinine and BUN. Therefore, determining of the therapeutic doses of NaHS may be important in the protection of kidney from the RIR injury.

Keywords: hydrogen sulfide, ischemia, kidneys, reperfusion.

* Corresponding author: Department of Physiology, School of Medicine, Tehran University of Medical Sciences, Poursina St., 16th Azar St., Enghelab St., Tehran, Iran.
Tel: +98 21 64053288
E-mail: b-seifi@tums.ac.ir